

Fila Bekavac-Lokmer

KNJIŽNICA SENJSKOG SJEMENIŠTA

Fila Bekavac – Lokmer, dipl. ing., Rijeka

UDK: 373.5 : 282 : 027.6(497.5 Senj)

Pregledni rad

Knjižnica bogoslovnog sjemeništa i visokog teološkog učilišta osnovana je najvjerojatnije istovremeno s matičnim ustanovama. To je bilo 1806. godine kada je radom započelo sjemenište i visoko teološko učilište, ta visokoškolska ustanova, stoljeće i pola jedina na području sjevernoga Jadrana, koju je 1804. godine osnovao biskup Ivan Krstitelj Ježić i koja je djelovala uz manji prekid (1919.- 1933.) sve do 1940. godine. Zavod je bio smješten u zgradi staroga franjevačkoga samostana, koja je 1816. godine obnovljena nakon požara koji ju je zadesio 1810. godine, kada su stradali arhiv i knjižnica ovoga zavoda. Zgradu zavoda krajem XIX. stoljeća temeljito obnavlja biskup dr. Antun Maurović. Uoči II. svjetskoga rata, 1940. godine biskup dr. Viktor Burić zatvara ovaj zavod. Zgrada je u II. svjetskome ratu stradala u bombardiranju grada, namještaj je najvećim dijelom raznesen, a ni knjižni fond nije bio pošteđen. Nakon 1945. godine zgrada sjemeništa nacionalizirana je i koristi se sve do danas za smještaj gradske uprave i ugostiteljske namjene. Knjižnica sjemeništa smještena je u neadekvatne skladišne prostore, gdje je nastavljeno njezino stradanje. Uređenjem svećeničkoga doma stvoreni su uvjeti za smještaj knjižnica različitih biskupijskih ustanova. U novonastaloj Knjižnici biskupija senjske i modruške (Sakralna baština u Senju) našle su se i preostale knjige iz nekadašnje knjižnice senjskoga sjemeništa. U ovome radu daje se povijest nastanka, sudbina knjižnice i pregled fonda na osnovi postojećih kataloga/inventara i uočenih primjeraka knjižne građe u novonastaloj knjižnici.

Ključne riječi: *knjižnica, bogoslovno sjemenište, Senj.*

Uvod

Zasigurno je utemeljitelj sjemeništa u Senju biskup Ivan Krstitelj Ježić¹, svjestan značenja knjige u obrazovanju i pripremanju

1 M. BOGOVIĆ, Ježić, Ivan Krstitelj, *Hrvatski biografski leksikon* 6 (I-Kal), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2005., str. 487-488.

svećeničkih kandidata, odmah razmišljao i o osnivanju sjemenišne knjižnice. To je ustaljena tisućljetna praksa Katoličke crkve, jer je poznata činjenica da su sve danas velike knjižnice u svijetu, a i kod nas u Hrvatskoj, započele djelovanjem kao infrastruktura crkvenih ustanova ili učilišta. To nimalo ne iznenađuje jer je temelj vjere u Božjoj riječi zapisanoj u Knjizi, tj. u Bibliji. Zato i jest prva tiskana knjiga u svijetu Biblija, a kod nas Hrvata misal. Zato i jesu svećenici bili, a i danas trebaju biti, najobrazovaniji dio naroda.

Na temelju analize opsega i sadržaja fonda, kataloga odnosno knjiga inventara, knjižničnoga poslovanja može se zaključivati o razini kvalitete svake djelatnosti, a u ovom slučaju o kvaliteti senjskoga sjemeništa i visokoga teološkog učilišta. Može se zaključivati o profilu korisnika knjižnice, o područjima interesa neke skupine, interdisciplinarnom pristupu obrazovanju ili istraživanju itd. Tu je analizu moguće raditi za određeno razdoblje bilo pogledom u današnje okruženje, npr. uspoređivanjem sa sličnim ustanovama, kada se mogu utvrditi pravci daljnjega razvoja ili pozicioniranja ustanove u okruženju, odnosno pogledom unatrag u prošlost, što ovim radom pokušavam učiniti.

Povijest knjižnice

Knjižnica senjskoga sjemeništa i visokoga teološkoga učilišta osnovana je najvjerojatnije već 1804., a najkasnije tijekom školske 1806./1807. godine kada su sjemenište i visoko teološko učilište počeli radom. U velikom požaru 1810. godine stradao je najveći dio zgrade, knjižnica i arhiv sjemeništa.² Tada je najvjerojatnije i ponajviše donacijama postupno stvoren novi fond knjižnice. Tada su napisane i mnoge rukopisne knjige, koje su nastale kao priručnici za predavanja pojedinih disciplina koje su se izučavale na teološkom i filozofskom učilištu, a bile su potrebne u nedostatku tiskane literature toga tipa.³ Kada je biskup Marušić 1919. godine ukinuo

2 M. BOGOVIĆ, *Povijest visokoškolske izobrazbe u biskupijama senjskoj i modruškoj ili krbavskoj do 1940. godine*, Sakralna baština Senj, Senj, 1999., str. 23-24.

3 73 naslova/primjerka rukopisnih knjiga koje potječu iz knjižnice senjskoga sjemeništa danas se nalaze u Biblioteci biskupija senjske i modruške u Sakralnoj baštini u Senju. (J. Lokmer, F. Bekavac-Lokmer, «Sakralna baština Senj», Sakralna baština biskupija senjske i modruške u Senju,

sjemenište i teološko učilište, knjižnica je ostala u zgradi. Dio zgrade i inventar sjemeništa korišten je na razne načine (podijeljen ruskim emigrantima). Kakva je bila sudbina knjižničnog fonda u razdoblju 1919.-1933. godine teško je reći, ali je najvjerojatnije vođeno računa o čuvanju knjižničnoga fonda. Budući da su u zgradi bila smještena razna katolička društva,⁴ valja pretpostaviti da su članovi tih društava mogli koristiti i tu knjižnicu. Ali o tome nema nikakvih dokumenata. Sjemenište je obnovio biskup Ivan Starčević 1933. godine, a tada je otvorena i visoka bogoslovna škola.⁵ Djelovanje obnovljenog sjemeništa i teološkog učilišta trajalo je do 1940. godine kada je odlukom biskupa Burića zatvoreno.⁶ U popisu inventara senjskoga sjemeništa što ga je u srpnju 1941. godine sastavio Josip Burić i mons. Matija Glažar spominju se na više mjesta prostor knjižnice, čitaonica, 7 polica s knjigama, kao i dva sanduka (kašete) knjiga.⁷ Fond knjižnice doživio je sudbinu svega ostaloga sjemenišnog inventara: uskladišten je u dijelu zgrade koji nije iznajmljen ustanovama – korisnicima zgrade (Velika župa Vinodol-Primorje).⁸ Sudbina je knjižnice u samome ratu neizvjesna, ali je sigurno da je knjižnični fond dijelio sudbinu zgrade sjemeništa koja je indirektno stradala u bombardiranju grada, kada je u listopadu 1943. godine do temelja srušena nekadašnja franjevačka, a do tada sjemenišna crkva svetoga Franje. Nakon partizanskog kratkog “oslobođenja” grada zgrada je, unatoč oštećenjima u bombardiranju, ipak u funkciji potreba raznih vojski smještenih u polusrušenom Senju.⁹

Nakon poslijeratnoga prisilnoga iseljenja iz zgrade sjemeništa, knjižni je fond smješten u zgradu Doma Svete Terezije, na način za

---

Riječki teološki časopis, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Teologija u Rijeci, Rijeka 13(2005), 1(25); str. 211-244.)

4 M. BOGOVIĆ, *Povijest visokoškolske izobrazbe u biskupijama senjskoj i modruškoj ili krbavskoj do 1940. godine*, Sakralna baština Senj, Senj, 1999., str. 100.

5 *Isto*, str. 104-106.

6 *Isto*, str. 106-108.

7 *Isto*, str. 109. Inventar bogoslovskog sjemeništa u Senju 1941., Biskupijski arhiv (Sakralna baština Senj), Posebni spisi, Fasc. IX. br. 189 (V. Mlada škola).

8 Inventar bogoslovskog sjemeništa u Senju 1941., Biskupijski arhiv (Sakralna baština Senj), Posebni spisi, Fasc. IX. br. 189 (Stanje sjemeništa – c, Biblioteka bivša).

9 Neki su Senjani, koji su u to vrijeme bili dječaci, u jednom nevezanom razgovoru svjedočili o devastirajućem “korištenju” knjižnoga fonda, kada su neki njihovi vršnjaci od manjih knjiga i pergamena s omota onih većih izrađivali lopte za nogomet.

knjige štetan, ali tada jedino moguć. Može se pretpostaviti da je dio fonda pri zatvaranju sjemeništa kod sebe zadržao profesorski kadar, odnosno oni koji su se knjižnicom koristili, ovisno o slijedu njihovih profesionalnih aktivnosti.¹⁰ Također je manji dio fonda 1947. godine bio osnovom Knjižnice Visoke bogoslovne škole u Rijeci, danas Teologije u Rijeci, gdje se nalazi i nešto knjiga iz ostavštine svećenika – senjskih bogoslova, među kojima su i knjige iz knjižnice senjskoga sjemeništa.

Krajem šezdesetih godina XIX. stoljeća Senjska i modruška biskupija izgradila je u ruševinama kuće Prpić (Okruša) uz palaču prepošta kaptola u Senju (Palača „Carina“) svećenički dom i u njemu pripremila dosta prostora za smještaj arhivske i knjižnične građe. Tu je smještena sva građa preostala iz mnogih knjižnica u vlasništvu Crkve, kao i naknadno prihvaćene brojne donacije, prvenstveno svećenika. Tako je stvorena Knjižnica biskupija senjske i modruške,¹¹ koja je sastavni dio Sakralne baštine u Senju, institucije Gospićko-senjske biskupije u kojoj se nalazi dobar dio materijalne kulturne baštine stare Senjske i modruške biskupije ostao u Senju nakon premještanja biskupskoga sjedišta iz Senja u Rijeku 1969. godine.¹²

Knjižnica senjskoga sjemeništa

Danas se o knjižnici senjskoga sjemeništa može govoriti na temelju podataka njezina četiri stara inventara/kataloga, koje sam tijekom sređivanja i inventarizacije građe u Biblioteci biskupija senjske i modruške pronašla. Na temelju tih inventara/kataloga može se dobiti djelomičan uvid u sadržaj fonda nekadašnje knjižnice senj-

10 Tako se desetak knjiga koje su pripadale ovoj knjižnici danas nalazi u fondu Knjižnice Pomorskoga i povijesnoga muzeja u Rijeci, a dospjele su tamo kao donacija sestre senjskoga sjemeništarca, a kasnije svećenika i potom isusovca Josipa Müllera, pedesetih godina 20. stoljeća.

11 Fond tako novonastale knjižnice potječe iz: Biskupske biblioteke, biblioteke Kaptola u Senju, **knjižnice sjemeništa u Senju**, knjižnice Zbora duhovne mladeži u Senju, knjižnice Odgojnog zavoda "Ožegovicianum", Privatnog odgojnog zavoda "Palestra"(Šimatić), različitih donatora/donacija o čemu svjedoče „ex libris“ zapisi na knjigama kao i pečati (na nekim knjigama) pojedinih zavoda/cjelina.

12 J. LOKMER, F. BEKAVAC-LOKMER, «Sakralna baština Senj», Sakralna baština biskupija senjske i modruške u Senju, *Riječki teološki časopis*, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Teologija u Rijeci, Rijeka 13 (2005), 1(25); str. 211-244.

skoga sjemeništa. Sve četiri knjige inventara vođene su primjenom metode “*numerus currens*” unutar pojedine stručne skupine. Stručne su skupine ipak različito definirane od jedne do druge knjige inventara, ovisno o razdoblju kada su knjige inventara nastale, no temeljne struke zastupljene su u gotovo svim knjigama. U tabeli br. 1 prikazane su različite struke tada naznačene u inventaru - katalogu knjižnice bogoslovnog sjemeništa u Senju.

STRUČNO PODRUČJE	Knjiga 1.	Knjiga 2.	Knjiga 3.	Knjiga 4.	Ukupno
Zabava*	124	622	0	0	746
Historia Eccl. a Profana	223	0	175	124	522
Sacra Rethorica	256	0	193	54	503
Jus Eccl. et. Civile	180	0	158	102	440
Prir. znanosti, sociologija, zdrav. nar. gosp.	0	137	301	0	438
Moral et Pastoralis	172	0	124	108	404
Spiritualia Pedagogica	0	238	148	0	386
Dogmatika (Theologia Dogmatica)	160	0	102	71	333
Razno	32	236	0	0	268
Studium Biblicum	122	0	68	64	254
Ascesa	249	0	0	0	249
Povijest, životopisi, zemljopis, putopisi	0	237	0	0	237

STRUČNO PODRUČJE	Knjiga 1.	Knjiga 2.	Knjiga 3.	Knjiga 4.	Ukupno
Knjige za mlade	0	229	0	0	229
Pouka	204	0	0	0	204
Mischelanea	0	0	0	93	93
Strana literatura	0	56	0	0	56
Patristica et Meditationes	0	0	0	54	54
Književnost, umjetnost	0	54	0	0	54
Slovnice	45	0	0	0	45
Rječnici	45	0	0	0	45
Časopisi	0	37	0	0	37
Ukupno	1812	1846	1269	670	5597

Tabela br. 1: Stručni raspored knjižnične građe bogoslovnog sjemeništa u Senju

Isto to prikazano je i grafički na grafičkom prikazu br. 1.

Grafički prikaz br.: 1 : Stručni raspored knjižnične građe Bogoslovnog sjemeništa u Senju

Kao što je vidljivo, sjemenišna je knjižnica imala oko 5000 naslova/svezaka. Također je razvidno da su profesori koji su predavali, kao i studenti polaznici teološkoga učilišta i pitomci sjemeništa koristili sljedeće strane jezike: grčki, latinski, hebrejski, kaldejski, mađarski, njemački, francuski, talijanski, hrvatski (ilirski)¹³ i staroslavenski. Uz standardnu latinicu knjižnična je građa pisana: glagoljicom, ćirilicom, bosančicom, grčkim i hebrejskim pismom, te goticom.

Prema sadržaju knjiga inventara vidljivo je da se nedovoljna pažnja posvećivala periodičnim publikacijama, tj. novinama i časopisima. Tek se u jednoj knjizi inventara nalaze podaci o toj vrsti građe. Moguće je i da je periodika bila izmještena na nekoj drugoj lokaciji, kao i građa vođena pod oznakom "razno". Vjerojatno se radi o popularnoj vjerskoj literaturi koja je bila smještena kod sakristije crkve svetoga Franje. To upućuje na mogućnost da se ta vrsta građe posuđivala stanovnicima Senja, članovima raznih katoličkih društava i bratovština (kongregacija), jer laicima nije bilo dopušteno ulaziti u sjemenište.

Način vođenja inventarnih knjiga ukazuje na organizaciju knjižnice i dostupnost građe. Može se zaključiti da je građa bila smještena u "otvorenom pristupu", što je danas sasvim poželjan i suvremen način korištenja građe. Građa je bila na policama smještena prema stručnim područjima navedenim u inventaru.

Listajući knjige inventara - kataloga stječe se dojam da knjižnica tijekom skoro stoljeća i pol nije vođena jednako kvalitetno. Veći dio inventarnih knjiga pisan je uredno i sustavno lijepim rukopisima, krasopisom, dok je u zadnjem razdoblju najveći dio knjiga inventariziran olovkom, ponekad teško razumljivim rukopisom. U nekim je knjigama olovkom evidentirana na praznim listovima cirkulacija građe, odnosno zaduživanje i razduživanje.

Kao što je ranije istaknuto, građa je bila namijenjena u prvome redu studiju teologije, duhovnome odgoju, ali i obrazovanju klerika posebno na humanističkome području. Tako je iza teološke literature najzastupljenija literatura s područja povijesti ne samo Crkve već i

13 U najstarijoj knjizi inventara, najvjerojatnije iz sredine XIX. Stoljeća, često se hrvatski jezik naziva ilirskim.

opće i nacionalne povijesti, priručnici za učenje jezika (gramatike, rječnici), a u kasnijem razdoblju i građa iz društvenoga i prirodoslovnoga područja.

Vrijedno je istaknuti građu koja je omogućavala formiranje svećenika - intelektualca nacionalno opredijeljenoga sa svim atributima europske uljudbe. Tako je ta građa na latinskome, njemačkome ili talijanskome jeziku ravnopravno korištena s građom na hrvatskome jeziku, koja je s godinama postajala sve brojnija. To je bila osnova ne samo za dobro upoznavanje vlastitih korijena (hrvatska kultura, jezik, povijest, tradicija) već i za razvijanje nacionalne svijesti na području pastoralnog djelovanja.

Spomenik prošlosti i građa za budućnost

Knjižnica nikada nije službeno osnovana,¹⁴ nikada nije imala, za razliku od knjižnice Zbora duhovne mladeži svoj žig, pečat. Inventarne knjige odaju stanje i status knjižnice. Tako knjige inventara – katalozi ne nose njezino ime. Očito je postojala, ali ne kao posebna ustrojbeno jedinica. Zlatno doba knjižnice bilo je od sredine do kraja XIX. stoljeća, odnosno do njezina zatvaranja 1919. godine. Knjižnični je fond kod ponovnog otvaranja sjemeništa 1933. godine već bio zastario i postao je neodgovarajući za moderan studij teologije. Može se na osnovi toga govoriti i o ispravnosti odluke biskupa Burića da privremeno, do rješenja nekih za sjemenište egzistencijalnih pitanja, zatvori ovaj zavod od životne važnosti za Senjsku i modrušku biskupiju. Među ta pitanja od životne važnosti, kako to svjedoče zapisi nekih od svjedoka tih dana, spadalo je i nepostojanje moderno organizirane, suvremene knjižnice sjemeništa.¹⁵

Već samo letimičnim pregledom knjižničnog fonda uočava se visoka razina kvalitete građe knjižnice senjskoga sjemeništa, koja se danas nalazi u Biblioteci biskupija senjske i modruške u Sakralnoj baštini u Senju. Ta je građa ostala kao visoko vrijedan spomen prošlosti djelovanja ovoga visokoškolskoga zavoda i zavrjeđuje sustav-

¹⁴ O tome nema nigdje nikave dokumentacije niti spomena u literaturi.

¹⁵ Bilješka iz Dnevnika dr. Josipa Šojata iz lipnja 1940. godine, Zbirka rukopisa, Knjižnica Teologije u Rijeci.

no izučavanje. To će se moći učiniti samo ako se ta građa obradi, tj. katalogizira, a podaci učine dostupnim javnosti elektroničkim putem (internet).

Također sam uvjeren da je većina knjižnične građe posebno zanimljiva znanstvenicima: povjesničarima, pravnicima, jezikoslovcima, te svima onima koji izučavaju hrvatsku i europsku baštinu. U pravitku ovoga rada dajem prilog u kojem se nalazi izbor naslova knjižnične građe iz knjiga inventara-kataloga knjižnice bogoslovnog sjemeništa u Senju, koji se najvećim dijelom danas nalaze u fondu Knjižnice biskupija senjske i modruške u Senju (Sakralna baština). To su pravi biseri, djelići velikoga mozaika, koji su u našoj znanosti i kolektivnoj svijesti još dobrim dijelom nepoznanica, posebno s obzirom na njihovu nazočnost u ovome dijelu Hrvatske koji se često smatra svojevrsnom «pustinjom» u kulturnome smislu. Očito je to materija koju očekuje temeljito izučavanje i vrednovanje u nacionalnome i europskome kontekstu. Stoga pozivam u prvome redu intelektualnu javnost Grada Senja i Ličko-senjske županije, državne institucije, relevantna ministarstva, Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu da pomognu kako bi ova građa postala javna i dostupna za opće dobro. Pozivam građane grada Senja i Ličko-senjske županije da osobnom, građanskom inicijativom, suradnjom i zalaganjem iskažu djelotvornu ljubav prema svojoj baštini, osobno se založe za ostvarenje daljnje obrade i prezentacije. Zasiurno će i Sveučilište u Rijeci, koje djeluje i na području Senja, pokazati zanimanje za izučavanje i vrednovanje ove knjižnične građe čime se zasiurno izgrađuje i obogaćuje ne samo senjski gradski, županijski već i cjelokupni hrvatski, te upotpunjuje i sveukupni europski identitet.

PRILOG:

**IZBOR NASLOVA KNJIŽNIČNE GRAĐE IZ INVENTARA
– KATALOGA KNJIŽNICE BOGOSLOVNOG SJEMENIŠTA
U SENJU**

A. CRKVENA, OPĆA I NACIONALNA POVIJEST

Illyrici sacri tomus /I-VIII/. ... auctore **Daniele Farlato**.

Povesti biskupijah senjske i modruške ili krbavske/trudom **Manoila Sladovića**, Trst, 1856.

Izpiszavanye xivlenya i csinih Napoleona, cieszara Francuzah i kralya od Italie od nyegovog narodgyena do vrimenta szkloplyenoga mira u Tilsitu / iz nimachkoga u narodni jezik prenesheno po **Antunu Nagy**, Vu Zagrebu: 1810.

Kronika aliti spomen vsega svieta vikov u dva dela razredjen, kterih prvi drži od početka svieta do Kristuševoga porojenja drugi od Kristuševoga porojenja do ispunjanja leta 1690/složen i na svitlo dan po **Pavlu Ritteru-Vitezoviću**, Zagreb, 1696.

Popa Dukljanina letopis po latinsku i toga nekoliko i još nešto po hrvatsku po prepisu popa **Jerolima Kaletića**/razsudjeno dao na svetlo Ivan Črnčić U Kraljevici: 1874.

Poviest hrvatska/po vrelih napisao **Tade Smičiklas**, u Zagrebu, 1879.

Vollstaendige Topographie der Karlstaedter = Militaergrenze mit besonderer Ruecksicht auf die Beschreibung der Schloesser, Ruinen, Inscriptionen und andern bergleichen Ueberbleibsein von Antiquitaeten ... von **Franz Julius Fras**, Agram: 1835.

Otočaner Regiments-Geschichte: Ursprung dieser Gegend, ihrer Bevoelkerung und ihrer Schicksale : in zwei Baenden und drei Hauptstuecken/verfasst im Jahre 1851., 1852. und 1853. zu Otočac von **Franz Bach** ..... Karlstadt, 1855.

B. CRKVENO I CIVILNO PRAVO

Decretales D. Gregorij Papae IX. svae integritati vna cvm glossis restitutae ad exemplar Romanum. Nunc recens perutilibus additionibus praeclariss. iurisc. D. Andreae Alciati illustratae. Venetiis, 1605.

Canones et decreta Concilii Tridentini ... dum Assertiones de virtutibus theologicis ... publice propugnaret ... Georgius Keseru ... praeside **Francisco Kunics** ... auditoribus oblata, Cassoviae, 1740.

Zakon czarkovni sloxen i upravglien za naucenie i prosvitgljenje redovnokov harvaskoga naroda/od **Angela Dalla Costa**, nauciteglja czarkovnoga i svitovnoga zakona, popa czarkve parvostolne splitske, U Mnezi:MDCCLXXVIII [1778.].

Werboeczius illustratus sive Decretum tripartitum juris consuetudinarii incltyi regni Hungariae/**Stephano de Werboecz** [Tyrnaviae], 1775.

Statutum Civitatis Segniensi (1758.).

C. JEZIKOSLOVLJE

Blago jezika slovinskoga illi Slovník : u komu izgorarajuse [!] rjeci slovinske latinski i diacki = Thesaurus linguae Illyricae sive Dictionarium Illyricum : in quo verba Illyrica Italice et Latine redduntur / labore p. **Jacobi Micalia**. Grammatika talianska u kratko ili Kratak nauk za naucitti latinski jezik / koga slovinski upisa otac Jacov Mikaglja ...[Romae] : et sumptibus Sacrae congregationis de propaganda fide impressum ; Laureti : apud Paulum et Io. Baptistam Seraphinum, 1649.

Admodum reverendi patris **Joannis Bellosztenecz ... Gazophylacium**, seu Latino-Illyricorum onomatum aerarium : selectioribus synonymis, phraseologiis, verborum constrictionibus, metaphoris, adagiis, abundantissime locupletatum : item plurimis authorum in

hoc opere adductorum sententiis idiomate illyrico delicatis illustratum Zagrabiae : typis Joannis Baptistae Weitz, 1740.

Nova ricsoslovnica iliricska: vojničkoj mladosti krajicskoj poklonjena / trudom i nastojanjem **Shime Starcsevicha** xupnika od Novoga u Lici, U Tarstu, 1812.

Nova ricsoslovnica iliricsko - francezka: na potribovanje vojničke mladosti iliricskih darxavah / Mozin; prinesena po **Shimi Starcsevichu** xupniku od Novoga u Lici, U Tarstu, 1812.

Osnova slovnice slavjanske narečja ilirskoga / uredjena **Vekoslavom Babukićem**, U Zagrebu: kod Milana Hiršfelda [štampano pri Franji Suppanu], [s. a.].

Ilirska slovnica / sastavi Vekoslav Babukić, U Zagrebu, 1854.

Mažuranić, Antun, Temelji ilirskoga i latinskoga jezika za početnike. U Zagrebu, 1842.

Babich, F., Primo institutio gramaticae pro iliricis accomodata.

Miestopisni riečnik kraljevinah Dalmacije Hervatske i Slavonije = Orst-Lexikon der Koenigreiche Dalmatien, Kroatien und Slavonien / uredio **Vinko Sabljar**, von Vinzenz Sabljar, U Zagrebu: Nakladom i berzotiskom A. Jakića, 1866.

Gaj, Ljudevit, Sbirka nekojih rečih, koje su ili u gornjoj ili u donjoj Ilirii pomanje poznane. U Zagrebu : Pritiskano pri Franji Suppanu, 1835.

Imena vlastita i splošna domaćih životin u Hrvatov a ponekle i Srbalj: s primetbami / muka **Frana Kurelca**, Zagreb: "Svetozar Galac", 1867.

D. PROPOVIJEDI

Besiede Divkovi[đ]a svarhu Evan[đ]elia nedie[đ]lnieh: Priko svega godišća; koe Besiede iz razlikieh diačkieh k[đ]niga privede, ispisa; i složi bogo[đ]lubni Bogoslovac fra **Matie Divkovi[đ] iz**

Nelašak. Reda Svetoga Frančeška, iz Provincie primenom Bosne ar[đ]entine. U koiese Besiedah zdarže mnoge stvari vele vriedne, i korisne koliko za redovnike, toliko za svietov[đ]ne [đ]lude, kako-se očito vidi čate[đ]jem ove k[đ]nige. U Mnetcieh: Kod Carkve, Ste Marie Formože, 1616.

Pogargegne izpraznosti od sviyeta = De contemptu vanitatvm mvndi : u trii diela razdiegleno: = libri tres illiryco idiomate / sloxeno i izuageno u iezik slouinsky bosansky iz Suetoga pisma i razlikye izkuscanie naucitegla i pisaca po fra **Mihaylu Radnichiv Bacaninv**, Romae, M.DC.LXXXIII.

Riec Boscia s' mnoggo karstjanskieh nauka sa samu svarhu Boscie slave i duhovne koristi naviestena darscava slovinskih karstjanima/po potajnu Boggoslovzu Redovniku Pripoveidalaza Dubrovčaninu, (**Gučetić, Vinko Marija**), V Mleziema, MDCCXLI-II [1743.].

Pripovidagniah na svetkovine korizmene: i drughe predike od zlochiah vechma u sadagnia vrimenta obicaini/skupgliene iz vechie kgnia latinski i sloxene u dicni harvaski jezik za sluxbu m.m. p.p. parofanah slovognianah po otczu fra **Jozippu Banovczu**, U Mleczi, MDCCXLVII.

Czvet szveteh, ali Sivlenye, y chini szvetczev, koteri vu nassem horvatczkem, iliti szlovenszkem orszagu z-veksum pobosnosztjum, y z-prodestvom postujusze. ... Y na nass szlovenszki jezik, ... po lyublenom trudu p. **Hilariona Gasparotti**, ...: preneseni, 1750. /-1760./ vu Gradczu /T. 1, 2/ ; vu Bechu /T. 3, 4/, 1752.-1761.

Prosvitljenje i ogrianje iliti nediljne i svecsane predike priko jeseni i zime dolazeche: razum csovicansku u dillovanju prosvitljjujuche, a dussu s-spasonosnim naukom griuche: za pomoch sviu dussah nastojnikah i ostali pripovidalaca kratko alli kruto sloxene / po ocu fr. **Emeriku Pavichu**, Reda s. o. Franceska od Obsluxenia... Na svi-tlost dane u Budimu, godine M.DCC.LXII. S-strosskom pokojnoga gospodara Barnabae Dexeviceha gragjanina Budimskog, usstampane, Pritisnute u Budimu: po Leopoldi Francesku Landereru, Stampaturu, M.DCC.LXII.

Pripovidagnie nauka karstjanskoga/sloveno i u razlikaa govorenja razdiglieno po o. f. **Jerolimu Filipovichiu iz Ramee**, setioczu jubilatomu Reda s. o. Francescka obsluxegnja, U Mletczii, 1750.-1765.

Nedignik dvostruk: to' jest po dva govoregna za svaku nedignju priko godine lasna, kratka i ravna samo za lasnochju pastirah naselackie puka prijprostotoga i nenaucnoga, uregena / o. f. **Filipa iz Occhjevja**, U' Mletczij, 1766.

Razgovori i pripovidagna oza Ardelia Della Bella Fiorentina Druscbe Isvsove data na svitlost od pripostovanoga d. Mattia Ciulichia kanunika splitske zarkve poglavite i parvostolne Dalmazie i sve Croazie, U Mletci: po Adolfu Cesare, [1805.].

Korizmena govorenja od muke i smerti gospodina Isukersta, pokore i strashnog suda Boxjega:iz Svetog Pisma i nauka svetih otaca izvadjena, u kratko sloxena/i s'dopustjenjem stareshinah po o. fr. **Adalbertu Horvathu** reda s. o. Francesca (...) na svitlo izdata, U Budimu, 1824.

Sveta govorenja za sve nedilje kroz cilu godinu / sloxena i recsena u stolnoj cerkvi diakovacskoj po **Bartholu Pavlichu**, S'milostivnim privolenjem i dopushtenjem njihovog prisvitloga i priposhovanoga gospodstva gospodina biskupa Emerika Karle Raffay. U Budimu, 1827.

Blagorechja za vsze czeloga leta nedelye: na dve ztrane razdelyena y po **Ignacziu Kriztian** vu gornyem varashu zagrabechkem pri sz. Marku Kapelanu van dana, Vu Zagrebu, 1830.

Razgovori Petra Vanni redovnika. ... Prineseni od Italianskoga u Slovinski jezik po **Franu Vrignaninu** ...U Rici, 1831. Dio I-III.

Homilie I. II. , Šime Starčević

Prebrani govori otca Bourdaloue/hrvatski preodjenuti po **Ivanu Fiaminu**, U Kraljevici: Tiskom Primorske tiskare, [1874.].

E. MOLITVENICI I PASTORALNI PRIRUČNICI

Časoslov' rimskij slovinskim' ezikom' povelieniem' s.g.n. Innokentie papi i. vidan' = Breviarium Romanum Slavonico idiomate iussu s.d.n. Innocentii pp. X ed / [prir. **Rafael Levaković**], Romae: Typis et impensis Sac. cong. de propag. fide, 1648.

Blago nauka karstianskoga/trud glasoviti latinski pryposctovanoga **Nikole Turlota**; prinesen iz diackooga paak u franceski jezik, napokon u slovinski po Jednomu Redouniku iz Dalmazie... U Mlezzij, MDCCLXX. [1770.].

Poszel apostolszki vu navuku kerschanszkom posztavlen: z-oblaszttjum, volyum i dareslivoszttjum preszvetloga i prepostuvanoga goszpodina goszpodina Juraja Branjug z-Bosjum i aposztolszkoga sztola miloschum biskupa zagrebeckkoga... ovak na szvetlo dan: i vszem vernem kerschenikom vu zdussno poszlussanye, a duhovnem pasztinom vu marlivo nazvechanye szerdecheno preporuchen / z-trudom i lyblenum szkerbjum **p. Juraja Mulih** T. J. messnika, missionariusza apostolszkoga obnassan i ovde na kratkom szlosen, [Zagreb], leta 1742.

Časoslov' rimskij slavenskim' ezykom', povelieniem' p.g.n. papy Pia Šestago izdan, na dva leto časte razdelen' = Breviarium Romanum Slavonico idiomate iussu ss.d.n. papae Pii Sexti editum, in duas anni partes divisum / [prir. **Matija Karaman** i **Matej Sović**]; izd. Petar Gocinić-Galzigna, Romae: Typis et impensis sac. Congregationis de propaganda fide, 1791.

Istomacegne stvari potribitii nauka karstjanskoga za uvixbagne dicze i cegliadi priprostite u darxavi Bosanskoj : nadostavgliase na pocetku kgnixicza brojnicza, svetkovina pomicni, to jest korizme, Uskarsa, Duhova, Brashanceva etc. : kalendar illiti svetodanik vikoviti za nach svetkovine, postove i oprosctegna kojase zadobivaju u czarkvam bosanskim priko godine / i sastavgleno od... **fra Augustina Milletichia**, biskupa daulianskoga i namistnika aposctolskoga u Bosni svoj, u Hercegovini i u Posavini turskoj, U Rimu: u scamparii svetogh skuppa, 1828.

Nacin pomochi k-zvelicnyu umirayuche: kruto koristan i potriban redovnikom ki skerb dus imayu i gospodarom druxine, da budu sebe i sebi podloxnih k-dusevnomu zvelicenyu znali ravnati: Bogucto-sam duxamna casti i postenye / pripisan, skuplyen i nadostavlyen po popu **Iliyi Luckinichu**, kanoniku i primanceru castne stolne crikve senyske, Stampa v Benetak: Jakou Tomasini, [1722.].

Osmina dillovanja duhovnoga u kojoj se razgovara duscia redovnicka z Bogom, sastavgliena iz razliciti kgniga u slavni jezik illiricki / i na svitlost data po f. **Mati Zoricichiu**, scioticzu bogoslovczu...U Jakinu: po Petru Ferri, MDCCLXV [1765.].

Upravljanje griscnika k Boggu to-jest kakkose griscnik po sakramentu pokore i pricestjenja upravglia k Boggu: nauk od velike koristi/dat na svitlost po Jednom Redovniku xeglnu spasegna karstjanskoga, U Mleczih: po Antunu Bassanesu, MDCCLXVIII [1768.].

Uprava mnogo korisna ispovidnika: kojamu kaxe kakkose ima nossiti prama svoijm pokornici u niki dogagiaij mucnii kojimuse na pristogliu od ispovidi olti sakramenta od s. pokore cesto dogagiaju/ sastavgliena i na svitlost data po f. **Mati Zoricichiu**, U Mlezi, MD-CCLXXXI.

Korabglicza Pisma svetoga i svih vikovah svita dogagiajih poglavitih: u dva poglavja razdigliena... / po **fra Andrii Cacichu** iz Brista... U Mleczih: pritiskano od Antona Bassanesa, 1760.

Vinac bogoljubnih pisamah koje se nediljom i s' prigodom razlicsiti svetskovichah pod s. missom pivati obicsaju, iz razlicsiti duhovnih knjigah sastavljen i s' nacsinom csiniti put krixah / po o. p. **Marianu Jaichu**... U Budimu, 1830.

Pokripglenie umiruchi za dobro i sveto pochi u milosti Bosxioi sovoga svita / iztomaceno i skupgleno pria po don **Luczi Terzichiu**; koie da boglie i vpraunie izgovara u haruaski iesik popravi i ptistampa po oczu p. fra. **Bernardinu Paulovichu** iz Dubrovacke Darssave, U Mleczi: po Bartalu Occhi, MDCCXLVII [1747.].

Put krixah illi xalosno putovagnie nascega izmuchenoga Gospodina Issukarsta od kuchie Pilatove do Kalvarie: s' prilikam ottaistvah

muke uregien: kojje Put postavglien u manastirij i czarqua Reeda svetoga Ocza Franczescka od obsluxegnia Provinczie Bosne Srebarnicze: S' Dopusschegniem Staescinah. U Budimu, 1734.

F. LITURGIJSKE KNJIGE I PRIRUČNICI

Missale Romanum, 1594.

Ritual rimski/istomaccen slovinski po **Bartolomeu Kassichiu** popu bogoslovcu od Druxbae Yesusovae... V Riimu, 1640.

Missal' rimskij slavenskim' ezykom' povelieniem' p.g.n. papy Urbana Osmago izdan' = Missale Romanum Slavonico idiomate iussu ss. d. n. papae Urbani Octavi editum, Romae: Typis et impensis Sacrae congregationis de propaganda fide, 1741. (Karaman).

Pisctole i evangelja priko svegga godiscta na novi nacin istomacena po razlogu Missala Dvora Rimskoga: od svih pomagnkanjah, kolikoje moguchie bilo, ocistjena: i sasvimih, koja dosad nebiahu, s' velikom pomgnom u slovinski jezik istomacena, i virno prinesena: s' priloxkom razliki blagoslova: Nacina karsctenja male dicze iz Rituala Rimskoga: i Kalendara Pape Gargura XIII s' brojniczom blagdana pomicni: i s' razbrajanjem dana u kojimse cini mina miseca / f. **Petar Knexevich iz Knina**, U Mletczih: po Ivanu Novellu, MD-CCLXXXIII. [1783.].

Vesperial rimsko-slovenski: večernje na nedelje i svetce po vse leto, po crkvenim knjigam glagolskim: s priloženijem jutrn i časov velih blagdan i drugih molitav, Krk: rashodi Staroslovenskije akademije, 1907.

Tri glagolske mise: preudestio prema tradicijonalnomu horalu / [**Josip Vajs**], Krk: rijeno u Zl. Pragu kod Belskoga, 1905.

G. BIBLIJA I ULOMCI SVETOGA PISMA

Biblia sacra: vulgatae editionis, 1709.

Biblia sacra: vulgatae editionis, 1750.

Biblia Hebraica, 1739.

Biblia Hebraica, 1756.

Biblia Hebraica, 1757.

Biblia Hebraica, 1849.

Sveto pismo Novog' zakona: Sixta V. P. naredbom providjeno i Klementa VIII. pape vlastjom izdano: sada u jezik slavno-illyricski izgovora bosanskog' prinesheno; tad ss. otacah i nauciteljah toma-csenjem nakitjeno, S' osobitim protresom i povlastju poglavarah. U Budimu: Slovima i troshkom Kraljev. Mudroskupshatine Macxarske, 1831.

Sveto pismo Starog' zakona,... sada u jezik slavno-illyricski... pri-nesheno; ...U Budimu: Slovima i troshkom Kraljev. Mudroskupshiti-ne Macxarske, 1831.

Štijenja i Evangjelja: za sve nedilje i svetkovine priko godine / koja na bistrje razumljenje i čistje štjenje izvede **Kajo Agjić** U Za-grebu: F. Župan; u Oseku: Lehman; u Požegi: A. Sallay; u Senju: A. Matković; u Zadru: bratja Batara, 1851.

Đurdević, Ignjat, Saltjer slovinski, Zagreb, 1851.

Ulom'ci Svetago pisanje Vet'hago i Novago zaveta / s'bral' iz' sloven'skih rukopis' i pečatlenih' knjig' **Ivan' Br'čić'**, V Zlat'neem' Praze: Tiskarnica sinovah B. Haase, 1864.-1871.

LITERATURA:

Mile BOGOVIĆ, JEŽIĆ, Ivan, Krstitelj, Hrvatski biografski leksi-kon 6 (I-Kal), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2005., str. 487-488.

Mile BOGOVIĆ, Povijest visokoškolske izobrazbe u biskupijama senjskoj i modruškoj ili krbavskoj do 1940. godine, Sakralna baština

---

Senj, Senj, 1999.

*****INVENTAR bogoslovnog sjemeništa u Senju 1941., Biskupijski arhiv (Sakralna baština Senj), Posebni spisi, Fasc. IX. br. 189 (V. Mlađa škola).

*****INVENTAR bogoslovnog sjemeništa u Senju 1941., Biskupijski arhiv (Sakralna baština Senj), Posebni spisi, Fasc. IX. br. 189 (Stanje sjemeništa – c. Biblioteka bivša).

Juraj **LOKMER**, Fila **BEKAVAC-LOKMER**, «Sakralna baština Senj», Sakralna baština biskupija senjske i modruške u Senju, Riječki teološki časopis, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Teologija u Rijeci, Rijeka 13 (2005), 1(25); str. 211-244.

Josip **ŠOJAT**, Dnevnik (1940), Zbirka rukopisa Knjižnice Teologije u Rijeci.

THE LIBRARY OF SEMINARY IN SENJ

Summary:

The library of the theological seminary and of the High theological school was most probably established at the same time as the registry institutions. In 1806, the seminary and High theological school started with work; the High school, established by Bishop Ivan Krstitelj Ježić in 1804, was operating, with short breaks (1919-1933), for a century and a half as the only one in the North Adriatic till 1940. The institution was located in the building of the old Franciscan monastery. The building was renewed in 1816 after the fire of 1810, when the archive and the library were destroyed. Bishop Dr. Antun Maurović had the building completely renewed by the end of XIX century. Bishop Dr. Viktor Burić closed the institution in 1940. In the II World War during bombing of the town, the building, furniture and the library were ruined. After 1945 the building of the Seminary was nationalized, and since then it has been used to locate municipal authorities and catering necessities. The inventory and the library were moved to an inadequate warehouse, and the deterioration continued. By arrangement of the clerical home, room was provided for libraries that belong to different institutions of dioceses. The remaining books from the former Library of Senj seminary were placed in the new Library of Senj and Modruša in Sacral heritage of Senj. Today we can talk about this library on the basis of four inventory books that served as catalogues too. The Library had around 5.000 titles/volumes. It mainly consisted of theological, legal, historical and linguistic literature of older period, and later it contained literature of more modern social and natural sciences. Documents are in various languages, and the Croatian language prevails in recent times. The golden time of the Library was from the middle till the end of XIX century, i.e. when it was closed down in 1919. Today this material, though not completely saved, is a monument of time and an effort not just to educate priests, intellectuals but also to keep the national identity. Thus, it is necessary to elaborate and put it at the disposal of the potential users.

Key words: Library, Theological seminary, Senj